
**Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2011:4**

**Svenska kyrkans insatser under Årtiondet för att
övervinna våld 2001-2010**

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 27-28 april 2011

Anders Wejryd

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Ett Årtionde för att övervinna våld, *Decade to overcome Violence* – DOV, initierades av Kyrkornas världsråd 2001.

Svenska kyrkan har verksamhet inom detta och närliggande områden i församlingar, stift, på nationell nivå och internationellt.

Arbetet berör vapenhandel, mänskliga rättigheter, kvinnors rättigheter, FN-konventioner, -protokoll, -deklarationer, migrationsfrågor, fredlig konfliktlösning, Svenska kyrkans finansiella etik, klimatfrågan med mera. Två svenska ärkebiskopar har deltagit i arbetet på internationell nivå. I den här skrivelsen redovisas delar av den nationella nivåns arbete med fredsfrågor.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	3
Inledning	3
Fredsfrågan högt prioriterad	3
Mänskliga rättigheter och konfliktförebyggande.....	3
Redovisning av aktiviteter	3
KRUS.....	3
Klusterammunition.....	4
Svenska kyrkans finanspolicy	4
Klimat	5
Interreligiös dialog.....	5
Våld mot kvinnor	6
Trafficking barnprostitution och barnpornografi.....	6
Nätverk och paraplyorganisationer	6
Liv och fredsinstitutet, Life and Peace Institute (LPI).....	6
Kristna Freds	7
Sveriges kristna råd (SKR).....	7
APRODEV	8
Följeslagarprogrammet i Palestina/Israel	8
International Ecumenical Peace Convocation (IEPC)	8
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll	9

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

KsSkr 2011:4

Kyrkomötet beslutar att lägga slutrapporten om Svenska kyrkans insatser under *Årtiondet för att övervinna våld* till handlingarna.

Inledning

Kyrkornas världsråds projekt *Årtiondet för att övervinna våld 2001–2010* har avsett många projekt, seminarier, möten, uttalanden och program. Kyrkostyrelsen lämnade en redovisning för de första fem årens arbete (KsSkr 2005:5) till 2005 års kyrkomöte och fick då i uppdrag att återkomma med en slutrapport 2011. I den här skrivelsen lämnas en redovisning för de senaste fem åren. Ingången till frågorna är ofta pågående arbete inom Svenska kyrkan.

Fredsfrågan högt prioriterad

Efter första världskriget tog internationell dialog om samarbete och fredlig konflikthantering fart. Uppsala möte som ärkebiskop Nathan Söderblom sammankallade 1925 är en hörnsten i den moderna ekumeniken och syftet var bland annat att tillsammans förhindra nya krig.

Lutherska världsförbundet, LVF, grundades 1947 i Lund i Sverige. Efter andra världskriget samlades lutherska kyrkor för att ta ett gemensamt ansvar för freds- och försoningsarbetet, både i krigets kölvatten och konfliktförebyggande.

LVF har idag 145 medlemskyrkor. Genom World Service har LVF kommit att bli Svenska kyrkans främsta instrument för internationell diakoni.

Ärkebiskop Olof Sundby sammankallade ett stort ekumeniskt möte i Uppsala 1983 "Christian World Conference on Life and Peace" inom ramen för Sveriges Kristna Råd (Ekumeniska Nämnden) för att öka uppmärksamheten på fredsfrågan och den omfattande vapenhandeln. Här sattes starkt fokus på rättvisefrågorna – ingen fred utan rättvisa.

Mänskliga rättigheter och konfliktförebyggande

Mycket av kyrkokansliets verksamhet har alltid fred i sikte. Här kan som exempel från den här perioden nämnas några punkter från internationella avdelningens policyenhets arbete under 2007:

- ♦ Att följa FN:s reformarbete, analysera samhällsdebatten samt bidra till att påverka politiska processer i relation till säkerhetsbegreppet, konfliktförebyggande arbete och fredsbyggande insatser.
- ♦ Att vidareutveckla arbetet för mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet mot bakgrund av reformarbetet inom FN, utvecklingen inom internationell straffrätt, uppförandekoder, rättighetsperspektivet samt övervakningsmekanismerna inom det människorättsliga området.
- ♦ Att vidareutveckla Svenska kyrkans genderarbete med särskilt fokus på diskriminering på grund av kön och kvinnors aktiva medverkan i fredsbyggande arbete.

Redovisning av aktiviteter

KRUS

Kyrkostyrelsens riktade utvecklingsstöd (KRUS) under åren 2006-2009 har finansierat flera projekt i församlingar med syfte att lösa konflikter och motverka

våld. Ett exempel är projektet *Försoning och samexistens mellan människor - bofasta, samer och andra som vistas i församlingen*. Projektet har bedrivits i Vindeln och är anknutet till den rörelse i Åmsele som uppkom efter Åmselemorden, med syfte att försona olika grupper med varandra.

Klusterammunition

Klusterammunition har varit en aktuell fråga under hela 2000-talet. *Convention on Cluster Munitions* är framförhandlad och antagen vid FN:s Dublinkonferens den 30 maj 2008 och undertecknad av 107 stater. Svenska kyrkan engagerade sig i frågan, först genom kyrkostyrelsens skrivelse 2001:8 och vidare i ett positionspapper daterat den 11 oktober 2007.

Svenska kyrkan har avgivit remissvar på Departementsskrivelse *Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition*, Ds 2010:46, som föreslår att även Sverige tillträder konventionen. Sveriges process har varit lång bl.a. för att Sverige har egna klustervapen i bombkapsel 90. Klustervapen är en ammunition som är antipersonell, har stor spridning, ger svåra skador för de som träffas eller råkar komma på någon ickedetonerad stridsspets, över 90 procent av de skadade är civila. Enligt FN:s definition är det ett ytvapen, dvs. en bombkapsel innehållande ett flertal mindre bomber – så kallade substridsspetsar. Spridningsområdet för ammunitionen kan vara upp till en kvadratkilometer och mellan 10 och 15 procent detonerar inte. Områden där vapnet använts är omöjliga att använda.

Fram till 2008 fanns det inga internationella avtal rörande användning, produktion, spridning och förvaring av klusterammunition. Klustervapen innebär också problem avseende internationell rätts krav på distinktion mellan civila och militära mål och många ansåg att FN deklarationen om *Convention on Certain Conventional Weapons* borde vara tillämplig.

Svenska kyrkan kräver:

- ◆ en tidsplan för avveckling av bombkapsel 90.
- ◆ investeringsförbud i företag som tillverkar, sprider eller säljer klusterammunition.
- ◆ stöd och bistånd till offren för klusterammunition.
- ◆ att Sverige verkar för en bredare internationell anslutning till konventionen.

Svenska kyrkans finanspolicy

Svenska kyrkan har under lång tid diskuterat sin finanspolicy bl.a. i relation till vapenhandel och investeringar i vapenproduktion. Den nuvarande finanspolicyn är beslutad av kyrkostyrelsen den 22 april 2010 och gäller från den 1 juni samma år. Policyn betonar framför allt arbetet med positiva kriterier som stimulerar investeringar i ansvarsfulla företag. Den säger också att Svenska kyrkans pengar inte ska investeras i företag som handlar med vapen, sysslar med prostitution eller med försäljning av sprit och tobak. Vapenhandel är enligt FN en av världens mest omfattande svarta marknader. Alkohol, tobak och pornografi understöder en människosyn och livsstil som Svenska kyrkans finanspolicy vill motverka.

Svenska kyrkans finanspolicy ska vara långsiktig, effektiv och målinriktad och dessutom ha etiska regler. (se 51 kap. § 2 i kyrkoordningen) Svenska kyrkan ska följa FN:s sex principer *Principles for responsible investment – PRI* för ansvarsfulla investeringar.

Klimathoten

2008 i november kallade ärkebiskop Anders Wejryd till ett internationellt interreligiöst klimatomöte i Uppsala. Premissen var att den etik som trostraditionerna har innefattar ett engagemang för skapelsens integritet. Klimatmanifestet utgjorde dels ett personligt engagemang och dels trostraditionernas uppgift att sprida hopp där hopp saknas. Manifestet undertecknades av buddhister, hinduer, Turtle Clan, Daoists, judar, kristna, muslimer och sikher.

I kyrkoordningens andra avdelning om *Församlingarna*, nämns i inledningen skapelsens integritet som en grundläggande uppgift för Svenska kyrkan. "... Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas". Hoten mot vår miljö har rönt stor uppmärksamhet ända sedan FN:s klimatomöte i Rio 1992. Det klimatavtal som finns, Kyotoavtalet, går ut 2012. *United Nation Framework Convention on Climate Change*, UNFCCC, har nästa möte i november/december 2011 i Durham, Sydafrika. Svenska kyrkan arbetar aktivt inför och under detta möte, tillsammans med Kyrkornas världsråd och andra ekumeniska partner.

Konflikter om jordens resurser är realitet. Ett klot med krympande resurser och ökad konsumtion av ändliga resurser och försämrat klimat ger fler konflikter. Konflikter om vatten blir allt vanligare. Allt fler naturkatastrofer ser vi redan och följden är migrationsströmmar som ofta leder till konflikter. Höjda spannmålspriser ger en klart ökad risk för konflikter och kravaller. Svenska kyrkans miljöarbete är ett arbete för att förvalta Guds skapelse som vi har till låns från framtida generationer.

Klimaträttvisa

I juni 2010 lanserades webbverktyget *Klimaträttvisa* vid Världens fest i Växjö. En klimatmanifestation med ca 2 000 deltagare genomfördes vid Världens fest. I utställningstältet för *Hela världen, Svenska kyrkans internationella arbete* kunde besökare lära sig mer om klimaträttvisa och klimatkalkylatorn och där gavs möjlighet att påverka genom att skicka vykort till valfri mottagare med budskapet "Jag väntar inte längre, nu gör vi någonting!". Klimaträttvisa har också varit ett inslag vid Svenska Kyrkans Ungas festivalturné och vid Bok & Biblioteksmässan i Göteborg.

Påverkan i klimatfrågan

Svenska kyrkan är en viktig påverkansaktör i klimatfrågan. Engagemanget i klimatuppropet och det interreligiösa klimatomötet under ledning av ärkebiskop Anders Wejryd har gjort att många ser Svenska kyrkan som en av de viktiga opinionsbildarna för en mera kraftfull politik för att hejda klimatförändringarna.

Svenska kyrkan har också påverkat den svenska regeringens hållning i relation till rätten till vatten, genom opinionsbildning och kompetent lobbyarbete. Inom ramen för samarbetet i Swedwatch har Svenska kyrkan satt fokus på företags agerande i olika konfliktsituationer, med Assa Abloys verksamhet på ockuperad mark i Västbanken som det främsta exemplet.

Interreligiös dialog

För att bidra till fredlig samlevnad och förhandlingslösningar i konfliktsituationer har Svenska kyrkan prioriterat den interreligiösa dialogen. Svenska kyrkan är med och finansierar Centrum för religionsdialog i Stockholm.

Ett interreligiöst råd bildades 2009 för att öka beredskapen att agera tillsammans. Rådet fungerar som en nationell mötesplats för religiösa ledare i Sverige. Beslut kan bara fattas om alla är överens och inte på andras vägnar.

Sveriges interreligiösa råd är en nationell mötesplats för religiösa ledare i Sverige med syfte att:

- ◆ Främja och skapa förutsättningar för interreligiöst samarbete i Sverige.
- ◆ Lyfta fram religionens roll för att skapa fred och samförstånd i samhället.
- ◆ Vara en röst i det offentliga samtalet om etik och andlighet.
- ◆ Utgöra en enad röst gentemot antisemitism, islamofobi och annan religionsfientlighet.
- ◆ Stärka friheten till religiös tro och utövning – individuellt och i gemenskap.

Våld mot kvinnor

Svenska kyrkan är en föregångare i sitt engagemang mot våld mot kvinnor. Arbetet mot sexuella trakasserier har lett till att problemen uppmärksammas. Den våldskultur som resulterar i övergrepp och utnyttjande av kvinnor och barn och ibland av män, blir belyst och bekämpas. Beredskapen för att motverka våld och sexuellt våld är hög. Utbildning har skett på många håll och på många sätt. Sexuella trakasserier är ett särskilt område.

Handlingsplanen *Kyrkornas nej till våld mot kvinnor*, från Lutherska världsförbundet, har översatts och spridits i 17 000 exemplar till alla präster och diakoner. Stora utbildningssatsningar har ägt rum under åren; till anställd personal i Sverige och i utlandet, medverkan vid större regionala och nationella möten, i samverkan med andra organisationer, vid temadagar med ungdomar i olika sammanhang som tjejjourer och ungdomsmottagningar.

Trafficking, barnprostitution och barnpornografi

Arbetet har skett på olika nivåer och i olika sammanhang. Kyrkokansliets internationella avdelning har haft flera anti-trafficking-kampanjer. Svenska kyrkan har tidigare haft en representant i styrelsen för ECPAT under del av perioden och deltagit i deras kampanjer. Jämte illegal vapenhandel och droghandel är trafficking en av de största olagliga och oreglerade internationella marknaderna.

Nätverk och paraplyorganisationer

Svenska kyrkan är med i ett antal svenska och internationella nätverk som arbetar med fredlig konflikthantering. Denna redovisning omfattar inte det som sker i stift och församlingar.

Liv och fredsinstitutet, Life and Peace Institute (LPI)

Liv och fred institutet (www.life-peace.org), ett internationellt forskningscenter i Uppsala, är ett resultat av 1983-års konferens ”Christian World Conference on Life and Peace” som nämndes inledningsvis. Institutet är organiserat under Sveriges Kristna Råd (SKR).

Kristna Fredsrörelsen (www.krf.se), International Fellowship of Reconciliation, bildades 1919 och är en av världens äldsta fredsrörelser. Här bedrivs ett omfattande fredsarbete som Svenska kyrkan stöder bl.a. genom en delad rikskollekt med Liv- och fredsinstitutet.

Göteborgsprocessen

Göteborgsprocessen är en omfattande ekumenisk fredsprocess på svensk basis med internationella förgreningar. Kristna Fredsrörelsen, Sveriges Kristna Råd och Svenska Missionsrådet sammankallade till grundandet 2001 inför Sveriges ordförandeskap i EU 2004.

Betoningen ligger på laglig handel med konventionella vapen och att komma till tals med aktörerna, vapentillverkare och försäljare. En prioriterad verksamhet är analys och kritik av handel med handeldvapen och små vapen. Handeldvapen dödar omkring 500 000 människor varje år. Ärkebiskop emeritus KG Hammar är ordförande.

Sveriges Kristna Råd (SKR)

Sveriges Kristna Råd är en ekumenisk paraplyorganisation med 27 medlemskyrkor där Svenska kyrkan i samarbete med andra kyrkor driver många frågor som rör opinionsbildning och mänskliga rättigheter. Kyrkorna i Sverige har valt att genom SKR arbeta med "Kyrkornas årtionde för att övervinna våldet - kyrkor söker försoning och fred". I SKR sker arbetet med årtiondet framförallt genom Fredskulturprogrammet.

Sveriges Kristna Råd har lång erfarenhet av arbete för fred och ickevåld i ekumeniskt sammanhang. Under senare år har detta arbete intensifierats och tagit sig uttryck i många olika projekt i samverkan med framför allt Sida och Folke Bernadotteakademien. I samband med att dessa frågor prioriterades även internationellt, i form av FN:s Internationella årtionde för en freds- och ickevåldskultur för världens barn och Kyrkornas världsråds Årtionde för att övervinna våld - kyrkor söker försoning och fred, beslöt styrelsen för SKR att tiden var mogen för att permanenta fredsarbetet inom kyrkorna i Sverige, och bildade fredskulturprogrammet.

Integration, migration och flyktingfrågor

Det är svårt för flyktingar att få uppehållstillstånd i Sverige och tillsammans har kyrkorna målmedvetet arbetat för en liberal flyktingpolitik. SKR bevakar efterlevnaden av internationella överenskommelser inom FN-systemet. Det så kallade Påskuppropet är ett projekt som ägt rum under detta decennium och som gett ett påtagligt resultat i flyktingamnesti och mycket positiv medial uppmärksamhet. De flesta flyktingar i världen har flytt sin hemort men befinner sig fortfarande i sina länder, så kallade internflyktingar.

Arbetet med integrationsfrågor, konkret och strategiskt, utgör också ett förebyggande arbete mot våld i olika former genom:

- ◆ Att visa på medmänsklig solidaritet som kraft i skapandet av identitet och gemenskap.
- ◆ Att skapa rum och respekt för religion som en positiv kraft i människors liv och i samhället.
- ◆ Att bidra till att öka människors egenmakt.

APRODEV

Inom APRODEV-nätverket, som är ett samarbete mellan Kyrkornas världsråds anslutna biståndsorganisationer i Europa, har ett omfattande opinionsarbete bedrivits främst med klimatarbetet inom EU.

Följeslagarprogrammet i Palestina/Israel

Kyrkornas världsråd driver det internationella projektet Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI). Initiativet till följeslagarprogrammet kom som en förfrågan från kyrkoledare i Jerusalem. I ett brev till Kyrkornas världsråd, KV, bad de om en internationell närvaro i området.

Sedan augusti 2002 har ett tiotal kyrkor och organisationer i Sverige gått samman för att driva den svenska delen, kallad SEAPPI. SKR står som huvudman. Svenska kyrkan deltar aktivt i projektet, bl.a. i urvalet och utbildning av personer som ska sändas ut som följeslagare.

Programmet syftar till att genom internationell närvaro försöka dämpa våldet, ge hopp om att en fredlig lösning är möjlig, främja respekten för folkrätten och höja omvärldens medvetenhet om vad som sker.

International Ecumenical Peace Convocation (IEPC)

Kyrkornas världsråds *Decade to Overcome Violence* avslutas med ett internationellt fredsmöte på Jamaica, 18-25 maj i år. Inför detta möte har Svenska kyrkan och SKR förberett ett seminarium om Göteborgsprocessen, ett om fredsbyggande arbete på lokalnivå samt ett om kvinnors roll i fredsarbetet. Avsikten med IEPC är att diskutera hur KV:s fredsarbete kan konkretiseras samt sända detta budskap vidare till KV:s generalförsamling i Busan 2013. Ett arbete som Svenska kyrkan på nationell nivå följer nära.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2011:4

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 27-28 april 2011.

Närvarande: ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, ledamöterna Levi Bergström, Ingrid Smittsarve, Anna Lundblad Mårtensson, Iréne Pierazzi, Nils Gårder, Hans Wallmark, Annette Lundquist Larsson, Lars Johnsson, Lennart Sacrédeus, Birgitta Halvarsson, Olle Burell, Sten Elmberg och Bo Hanson samt tjänstgörande ersättare Cecilia Brinck.

Föredragande: Direktorn Cristina Grenholm

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2011:4 Svenska kyrkans insatser under Årtiondet för att övervinna våld 2001-2010.